

**ПрАТ «ВНЗ «МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ
ПЕРСОНАЛОМ»**

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
дисципліни
«НАУКОВІ ДОСЛІДЖЕННЯ В МБА»
(для магістрів)

Київ 2018

Підготовлено кандидатом економічних наук, професором кафедри економіки та управління підприємством *Новальською Н.І.*

Затверджено на засіданні кафедри економіки та управління підприємством (протокол №4 від 19 березня 2018 р.)

Схвалено Вченою радою Навчально-наукового інституту менеджменту, економіки та фінансів (протокол №3 від 19 березня 2018 р.)

Новальська Н.І. Навчальна програма дисципліни “Наукові дослідження в МБА” (для магістрів). – К.: МАУП, 2018. - 15 с.

Навчальна програма містить пояснювальну записку, тематичний план, зміст дисципліни “Наукові дослідження в МБА”, питання для самоконтролю, список рекомендованої літератури.

© Міжрегіональна Академія
управління персоналом (МАУП),
2018

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Головною формою виховання творчих здібностей є самостійне проведення наукової роботи, яка має розпочинатись на етапі підготовки студента.

Кожен початківець-дослідник у процесі навчання користується методичними вказівками керівника, певними науковими відомостями, інформацією з наукової літератури. Разом із тим, він стикається з низкою загальних проблем. Виникають питання: як набути необхідних якостей творчого дослідника, вченого? Як розвивати необхідні якості, яким шляхом досягнути цієї мети? Творчі здібності притаманні всім нормально розвиненим людям, отже, всі люди здатні до наукової творчості. Проте треба зазначити, що у процесі роботи проявляються особливості психології людей, які набули відповідних навичок - наукове покликання. Воно є не вродженою якістю, а результатом кропіткої праці, та може бути предметом цілеспрямованого виховання.

Проте, як показує досвід, випускники вищих навчальних закладів, незважаючи на те, що саме вони є основною рушійною силою науково-технічного і соціального прогресу, нерідко неадекватно сприймають структуру наукового пошуку, його філософію та методологію. Як наслідок, студенти не одержують спеціальних знань, необхідних для проведення наукових досліджень, не набувають дослідницьких навичок і досвіду для практики. Виходячи з цього, студенти повинні вивчати методологію наукових досліджень. Знання теоретичних концепцій потребує наукової систематизації та взаємоузгодження на основі створення інтегруючих методологічних конструкцій, підходів; вміння адекватно вибирати та використовувати методи, технології, аналізувати та інтерпретувати нові експериментальні факти та емпіричні дані сприятиме краще зрозуміти складну психологічну реальність.

Для майбутнього фахівця, науковця дуже важливим є володіння методологією підготовки наукової публікації. Написання реферату, наукової статті, тез доповідей на конференції повинно відповідати вимогам жанру публікації і відповідно сприйматись читачами і слухачами. Це висуває певні вимоги до логіки побудови їх, форми, стилю і мови.

Навчальний курс “Наукові дослідження в МБА” розрахований на вивчення студентів, які здобувають освітньо-кваліфікаційний рівень “магістр”, і передбачає поглиблене вивчення основних організаційних та методологічних засад проведення наукових досліджень в бізнес-адмініструванні. У студентів, що приступають до роботи над дипломною роботою, виникає чимало запитань, пов'язаних з організацією науково-дослідної роботи, методикою і послідовністю написання роботи, правилами її оформлення і процедурою захисту.

Мета вивчення курсу “Наукові дослідження в МБА” - підготувати студентів до проведення самостійних наукових досліджень в адміністративному менеджменті.

Основними завданнями курсу “Наукові дослідження в МБА” є:

- ознайомити з основними поняттями і принципами наукового дослідження;
- навчити оцінювати науковий потенціал певного наукового дослідження та самостійно здійснювати його етапи на практиці;
- формування уявлення про особливості стилю наукового викладу та основні форми наукових праць;
- оволодіння навичками оформлення наукових досліджень у вигляді рефератів, анотацій, тез, наукових статей, наукових доповідей;
- знайомлення з правилами цитування, бібліографічних посилань;
- оволодіння навичками відбору та аналізу наукових джерел;
- формулювання мети, завдань та актуальності наукового дослідження;
- правильний вибір і використання наукових методів дослідження;
- наукове обґрунтування результатів дослідження.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН
дисципліни
“Наукові дослідження в МБА”

№ п/п	Назва змістових модулів та тем
Змістовий модуль 1. Методологічні основи наукового дослідження	
1.	Наука як специфічна сфера людської діяльності
2.	Організація науково-дослідної роботи студентів та аспірантів
3.	Основні положення наукової методології
4.	Загальні та спеціальні методи наукових досліджень
Змістовий модуль 2. Основи організації наукових досліджень в бізнес-адмініструванні	
5.	Методика виконання аналізу в бізнес-адмініструванні
6.	Інформаційна база наукових досліджень в бізнес-адмініструванні
7.	Організація наукового дослідження в бізнес-адмініструванні
8.	Систематизація, оформлення та апробація результатів наукового дослідження
9.	Впровадження результатів наукових досліджень та їх ефективність

ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ “Наукові дослідження в МБА”

Змістовий модуль 1. Методологічні основи наукового дослідження

Тема 1. Наука як специфічна сфера людської діяльності

Предмет і сутність науки та її головна функція. Знання. Класифікація наук. Фундаментальні і прикладні науки. Мета і завдання фундаментальних та прикладних наук.

Науково-технічний потенціал України. Розвиток науково-технічного потенціалу України. Кадрове забезпечення наукової діяльності в Україні.

Література [1-3, 5-7, 21, 23-25]

Тема 2. Організація науково-дослідної роботи студентів

Види і форми науково-дослідної роботи студентів. Організація наукової роботи студентів. Навчальна, виробнича, переддипломна практика. Студентський науковий семінар. Конкурс наукових студентських робіт. Дипломна (магістерська) робота.

Планування, облік і контроль науково-дослідної роботи студентів і аспірантів. Індивідуальний план науково-дослідної роботи студента (НДРС), аспіранта.

Література [1-3, 5-7, 21, 23-25]

Тема 3. Основні положення наукової методології

Об'єкти наукового дослідження та їх класифікація. Сутність наукового дослідження. Об'єкт і предмет пізнання. Об'єкт наукового дослідження. Методи класифікації об'єктів дослідження.

Місце теорії в наукових дослідженнях. Теорія. Гносеологія. Методологія. Наукова ідея. Гіпотеза. Закон. Закономірності. Принцип. Аксиома. Теорема.

Методологія і методи наукового пізнання. Методологія. Методи науки. Пізнання.

Діалектичний підхід в економічних дослідженнях. Наукові закони. Принципи. Категорії.

Загальнонаукові та емпіричні методи дослідження.

Література [1-3, 5, 7, 9, 21, 23-25]

Тема 4. Загальні та спеціальні методи наукових досліджень

Основні групи загальних методів. Емпіричні методи дослідження: спостереження, порівняння, вимірювання, експеримент. Методи, які використовуються як на емпіричному, так і на теоретичному рівнях дослідження: абстрагування, аналіз і синтез, індукція і дедукція, моделювання та ін. Методи теоретичного дослідження.

Логічні закони та правила. Закон тотожності; закон протиріччя; закон виключеного третього і закон достатньої підстави.

Гіпотези у методології наукових досліджень. Стадії розвитку гіпотези. Докази у наукових дослідженнях. Способи встановлення істини. Правила аргументації. Логічна схема побудови аргументації.

Література [1-3, 5-7, 9, 21, 23-25]

Змістовий модуль 2. Основи організації наукових досліджень в бізнес-адмініструванні

Тема 5. Методика виконання аналізу в бізнес-адмініструванні

Комплексний аналіз діяльності організації. Планування та прогнозування діяльності організації. Організація зовнішніх функціональних зв'язків організації.

Визначення ролі адміністрації та менеджерів-адміністраторів в системі адміністративного менеджменту організації. Аналіз системи бізнес-управління організацією. Аналіз функцій та процесу бізнес-адміністрування організації. Планування та організування адміністративної роботи. Аналіз структури та збалансованості діяльності підрозділів організації. Аналіз кадрової політики організації. Аналіз мотиваційної політики та системи стимулювання працівників. Вивчення форм адміністративного контролювання та регулювання діяльності організації та її структурних підрозділів. Аналіз системи управлінського контролю в організації. Обґрунтування вибору форм та методів адміністративного впливу на підлеглих. Формування та керівництво колективом організації. Аналіз процесу бізнес-адміністрування управлінських рішень. Формування інформаційно-адміністративного забезпечення роботи організації. Аудит управлінської діяльності.

Література [4, 8, 10-19, 22, 26-27]

Тема 6. Інформаційна база наукових досліджень в бізнес-адмініструванні

Роль інформації у наукових дослідженнях та класифікація наукових документів. Зв'язок дослідницької та інформаційної діяльності. Критерії визначення якості інформації в науковому дослідженні. Класифікація джерел наукових досліджень. Вихідні джерела наукової інформації. Вторинні (похідні) наукові документи.

Структура та призначення наукових документів. Анотація. Теза. Резюме. Рецензія.

Принципи збору інформаційного матеріалу.

Бібліографічні джерела економічної інформації. Види бібліографічних літературних джерел: праці відомих представників економічної думки; статистичні матеріали; науково-дослідна література; навчальна література; науково-популярна література; практичні посібники; довідкова література. Структура й організація економічної бібліографії. Інформаційно-пошукові мови бібліографічних фондів.

Література [1-3, 5-7, 12-16, 21, 23-25]

Тема 7. Організація наукового дослідження в бізнес-адмініструванні

Сутність та основні етапи організації досліджень. Явища і процеси економічного розвитку, їх пізнання. Етапи наукових досліджень. Реальний робочий план.

Вибір проблеми та вимоги до теми дослідження. Дослідницька робота як особливий вид діяльності. Послідовність роботи з вибору теми дослідження. Актуальність теми. Визначення мети і завдань наукового дослідження. Об'єкт, предмет дослідження. Конкретизація проблеми дослідження.

Основи методики планування наукового дослідження. Робочий план. План-проспект. Орієнтовна структура плану названої роботи. Календарний план-графік та його форма. Схема змістовного обґрунтування теми наукового дослідження.

Застосування системного підходу в наукових дослідженнях. Принципи системного підходу в наукових дослідженнях: цілісність, всебічність, системоутворюючі відносини, субординація, динамічність, випереджальне відображення.

Рациональний трудовий режим дослідника і організація робочого місця.

Література [1-3, 5-7, 9, 12, 14-15, 20-21, 23-25]

Тема 8. Систематизація, оформлення та апробація результатів наукового дослідження

Види систематизації результатів дослідження та їх зміст. Бібліографічний опис джерел, використаних у науковому дослідженні. Звіт про науково-дослідну роботу, його зміст і методика складання. Основні вимоги до структури та оформлення кваліфікаційних робіт. Методичні вказівки щодо виконання дипломної роботи. Відгук наукового керівника. Вимоги до рецензії.

Література [10, 12-16, 25, 28, 34, 37, 46, 49, 60]

Тема 9. Впровадження результатів наукових досліджень та їх ефективність

Впровадження результатів закінчених наукових досліджень.

Ефективність результатів наукових досліджень та її критерії. Види ефективності НДКР: економічна, науково-технічна і соціальна. Зміст загальнодержавного ефекту економічної науки.

Розрахунок економічної ефективності наукових досліджень.

Література [1-3, 5-7, 9, 20-21, 23-25]

ВКАЗІВКИ ДО ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

Виконання контрольної роботи студентами заочної форми навчання є складовою навчального процесу й активною формою самостійної роботи студентів,

Мета контрольної роботи - поглибити та систематизувати здобуті в процесі вивчення курсу теоретичні знання, сформувати вміння самостійно працювати з навчальною, спеціальною літературою, законодавчими актами та статистичними матеріалами і застосовувати теоретичні знання та набуті навички на практиці для дослідження й аналізу адміністративних процесів, що є основою адміністративного менеджменту.

Контрольну роботу студент виконує у формі реферату.

Тему контрольної роботи студент обирає за узгодженням з викладачем.

Обсяг контрольної роботи у формі реферату має становити від 30 до 35 стр. (комп'ютерний набір - 14-й кегль, 1,5 інтервал, шрифт Times New Roman) Структура контрольної роботи наступна: титульна сторінка, план, вступ, основна частина, висновки, список використаної літератури. Список використаної літератури має містити не менше 50 джерел. При потребі оформляються додатки.

ТЕМИ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ

1. Формування стратегії розвитку організації (підприємства, установи).
2. Формування програми діяльності організації (підприємства, установи), відповідно до визначеної стратегії її розвитку.
3. Розробка і реалізація стратегії управління підприємством.
4. Розробка стратегічних напрямів розвитку організації (підприємства, установи), з метою забезпечення його конкурентоспроможності (за матеріалами...).
5. Управління стратегією розвитку підприємства в умовах кризи.
6. Розробка системи стратегічного управління.
7. Стратегічна діагностика та оцінка підприємств.
8. Планування та прогнозування діяльності організації (підприємства, установи).
9. Управління якістю та конкурентоспроможністю продукції (послуг).
10. Системний аналіз діяльності організації (підприємства, установи).
11. Організація зовнішніх функціональних зв'язків організації.
12. Організаційна структура як засіб реалізації обраної стратегії підприємства.
13. Створення раціональної структури та збалансованої діяльності підрозділів організації (підприємства, установи).
14. Утворення та підтримання раціональної структури та збалансованості діяльності підрозділів організації (підприємства, установи).
15. Координація діяльності підрозділу організації (підприємства, установи).
16. Організація та раціоналізація робочих місць на підприємстві (установі).

17. Формування організаційних та технологічних взаємозв'язків між підрозділами та службами підприємства (установи) та механізмів їх координації.
18. Організація процесів управління на підприємстві (установі).
19. Раціональна організація управлінської праці підприємства (установи).
20. Управління мотивацією персоналу підприємства.
21. Теоретико-методологічні засади мотивації як функції управління.
22. Формування мотиваційної політики організації.
23. Мотивація та стимулювання праці як засіб підвищення ефективності роботи підприємства (організації, установи).
24. Формування системи стимулювання праці працівників організації.
25. Кадрова політика в системі стратегічного управління сучасної організації.
26. Підвищення ефективності праці співробітників як складова кадрової політики організації.
27. Формування кадрової політики, спрямованої на забезпечення дієздатності колективу (діяльності організації).
28. Організація роботи з персоналом в процесі управління організацією.
29. Концепції організації трудових стосунків у сучасній організації.
30. Аналіз ефективності використання кваліфікаційного кадрового потенціалу підприємства (установи).
31. Аналітико-методологічні засади управління персоналом підприємства (установи).
32. Особливості управління персоналом малих підприємств.
33. Використання сучасних форм і методів роботи з персоналом.
34. Організація роботи кадрової служби підприємства (установи).
35. Навчання персоналу як чинник конкурентоспроможності підприємства.
36. Формування та реалізація концепції безперервної освіти в організації (підприємстві, установі).
37. Навчання та розвиток персоналу підприємства (установи).
38. Управління професійним навчанням та підвищенням кваліфікації кадрів
39. Науково-методичне забезпечення навчального процесу в закладах освіти.
40. Контролювання процесу і результатів освітньої діяльності.
41. Організація аудиту управлінської діяльності на підприємстві.
42. Аудит управлінської діяльності як засіб здійснення ефективного управління.
43. Аналітико-методологічні засади організації реалізації та контролю виконання управлінських рішень.
44. Формування системи управлінського контролю в організації.
45. Впровадження системного підходу до вироблення та реалізації управлінського рішення на підприємстві (в установі).
46. Розробка соціально-психологічної та професійної моделі керівника.
47. Формування та керівництво колективом організації.
48. Інформаційно-аналітичне забезпечення функціонування організації (підприємства, установи).

- 49.Методи і прийоми Паблік Рілейшнз у діяльності та розвитку організації (підприємства).
- 50.Комунікативна та ділова кваліфікації співробітників як засіб підвищення ефективності діяльності організації (підприємства, установи).
- 51.Формування інформативної політики та використання інформаційних технологій в управлінні організацією.
- 52.Етико-правові аспекти управління організацією (підприємством, установою).
- 53.Формування сприятливого соціально-психологічний клімату в трудовому колективі організації (підприємства, установи).
- 54.Корпоративна етика як інструмент сучасного менеджменту.
- 55.Формування корпоративної культури організації (підприємства, установи).
- 56.Формування належного морально-психологічного клімату при здійсненні спільної діяльності.
- 57.Формування іміджу підприємства (установи).
- 58.Формування та розвиток організаційної культури підприємства (установи).
- 59.Управління конфліктами в трудовому колективі.
- 60.Регулювання поведінки персоналу в процесі діяльності підприємства (установи).

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Предмет і сутність науки та її головна функція.
2. Класифікація наук.
3. Науково-технічний потенціал України.
4. Організація науково-дослідної діяльності в Україні.
5. Підготовка наукових кадрів та їх зайнятість.
6. Види і форми науково-дослідної роботи студентів.
7. Планування, облік і контроль науково-дослідної роботи студентів.
8. Об'єкти наукового дослідження та їх класифікація
9. Місце теорії в наукових дослідженнях.
- 10.Методологія і методи наукового пізнання.
- 11.Діалектичний підхід в економічних дослідженнях.
- 12.Загальнонаукові та емпіричні методи дослідження.
- 13.Основні групи загальних методів.
- 14.Логічні закони та правила.
- 15.Гіпотези у методології наукових досліджень.
- 16.Правила аргументації.
- 17.Докази у наукових дослідженнях.
- 18.Методи збору та узагальнення інформації.
- 19.Методи спостереження та збору даних.
- 20.Методи вибіркового спостереження.
- 21.Методи групування.
- 22.Таблично-графічні методи.
- 23.Методи аналізу.
- 24.Методи інформаційно-логічного аналізу.
25. Комплексний аналіз діяльності організації.
- 26.Аналіз стратегічних завдань організації з урахуванням комплексу зовнішніх і внутрішніх факторів впливу.
- 27.Визначення напрямів розвитку організації.
- 28.Проектування програми діяльності організації.
- 29.Визначення ролі адміністрації та менеджерів-адміністраторів в системі адміністративного менеджменту організації.
- 30.Аналіз системи адміністративного менеджменту та апарату управління організацією.
- 31.Аналіз функцій та процесу адміністративного менеджменту організації.
- 32.Планування та організування адміністративної роботи.
- 33.Аналіз структури та збалансованості діяльності підрозділів організації.
- 34.Аналіз мотиваційної політики та системи стимулювання працівників.
- 35.Вивчення форм адміністративного контролювання та регулювання діяльності організації та її структурних підрозділів.
- 36.Обґрунтування вибору форм та методів адміністративного впливу на підлеглих.
- 37.Формування та керівництво колективом організації.
- 38.Аналіз процесу адміністрування управлінських рішень.

- 39.Формування інформаційно-адміністративного забезпечення роботи організації.
- 40.Аналіз кадрової політики організації.
- 41.Роль інформації у наукових дослідженнях та класифікація наукових документів.
- 42.Структура та призначення наукових документів.
- 43.Принципи збору інформаційного матеріалу.
- 44.Бібліографічні джерела економічної інформації.
- 45.Структура й організація економічної бібліографії.
- 46.Інформаційно-пошукові мови бібліографічних фондів.
- 47.Сутність та основні етапи організації досліджень.
- 48.Вибір проблеми та вимоги до теми дослідження.
- 49.Конкретизація проблеми дослідження.
- 50.Основи методики планування наукового дослідження.
- 51.Застосування системного підходу в наукових дослідженнях.
- 52.Раціональний трудовий режим дослідника і організація робочого місця
- 53.Види систематизації результатів дослідження та їх зміст.
- 54.Бібліографічний опис джерел, використаних у науковому дослідженні.
- 55.Звіт про науково-дослідну роботу, його зміст і методика складання.
- 56.Основні вимоги до структури та оформлення кваліфікаційних робіт.
- 57.Методичні вказівки щодо виконання дипломної роботи.
- 58.Відгук наукового керівника. Вимоги до рецензії.
- 59.Впровадження результатів закінчених наукових досліджень.
- 60.Ефективність результатів наукових досліджень та її критерії.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Основна література

1. Ковальчук В.В., Моїсеєв Л.М. Основи наукових досліджень: Навч. посіб. - 5-те вид. - К.: Професіонал, 2008. - 240 с.
2. Ковальчук В.В. Основи наукових досліджень: навч. посіб./ [Ковальчук В. В.]. - К.: Слово, 2009. - 240 с.
3. Колесников О. В. Основи наукових досліджень: навч. посіб./ [Колесников О. В.]. - К.: ЦУЛ, 2011. - 144 с.
4. Новіков Б.В. Основи адміністративного менеджменту: навч. посіб. / Б.В. Новіков, Г.Ф. Сініок, П.В. Круш. – К.: Центр навч. л-ри, 2004. – 560 с.
5. Основи методології та організації наукових досліджень: навч. посіб./ [Ред. Конверський А. Є.]. - К.: ЦУЛ, 2010. - 352 с.
6. Основи наукових досліджень. Організація самостійної та наукової роботи студента: Навч. посіб./ Чорненький Я. Я., Чорненька Н. В., Рибак С. Б. та ін. - К.: Професіонал, 2006. - 208 с.
7. Організація наукових досліджень : навч. посіб. / М. П. Мальська, І. Г. Пандяк. - К. : ЦУЛ, 2017. - 136 с.
8. Райченко А.В. Административный менеджмент: учебник / А.В. Райченко. – М.: ИНФРА-М, 2007. – 416 с.
9. Стеченко Д. М., Чмир О. С. Методологія наукових досліджень: Підручник. — К.: Знання, 2005. – 310 с.

Додаткова література

10. Діденко В. М. Менеджмент: підруч./ Діденко В. М. - К.: Кондор, 2008. - 584 с.
11. Дідковська Л. Г., Гордієнко П. Л. Менеджмент: Навч. посіб. - К.: Алерта, КНТ, 2007. - 516 с.
12. Керівництво організацією: навч. посіб. / О.Є. Кузьмін, Н.Т. Мала, О.Г. Мельник, І.С. Процик. - Л.: Вид-во нац. ун-ту “Львів. політех.”, 2008. – 244 с.
13. Косач І. А., Ладонько Л. С., Калінько І. В. Ділове адміністрування: менеджмент організацій та управління змінами: навч. посіб. - К.: Кондор, 2015. - 217 с.
14. Маркіна І. А., Біловол Р. І., Власенко В. А. Менеджмент організацій: навч. посіб. - К.: ЦУЛ, 2013. - 248 с.
15. Менеджмент: теорія та практика : навч. посіб. / [Кузнецова Т. О., Янковська Л. А., Савіна Н. Б. та ін.]. - Л. : Магнолія 2006, 2017. - 293 с.
16. Менеджмент: навч. посіб./ [Мошек Г. Є., Поканевич Ю. В., Соломко А. С. та ін.]. - К.: Кондор, 2009. - 392 с
17. Менеджмент: підручник/ [Федоренко В.Г., Іткін О.Ф., Анін В.І. та ін]; за наук. ред. проф. В.Г. Федоренка. - К.: Алерта, 2008. - 652 с.
18. Менеджмент: теорія і практика: навч. посіб./ Ред. Мошек Г. Є. - К.: Атіка, 2007. - 584 с.
19. Менеджмент: теорія і практика: навч. посіб./ А.А. Мазаракы, Г.Э. Мошек,

- Г.А. Гомба та ін. – К.: Атыка, 2007. – 564 с.
- 20.Наукова діяльність. Патентознавство. Інтелектуальна власність : підруч. / [Уклад. Оборський Г. О., Чистякова І. М., Татакі Д. Д. та ін.]. - К. : Каравела, 2016. - 232 с.
- 21.Пилипчук М. І., Григор'єв А. С., Шостак В. В.Основи наукових досліджень: Підруч. - К.: Знання, 2007. - 270 с.
- 22.Райченко А.В. Общий менеджмент / А.В. Райченко. – м.: ИНФРА-М, 2005. – 384 с.
- 23.Романчиков В. І.Основи наукових досліджень: Навч. посіб. - К.: ЦНЛ, 2007. - 254 с.
- 24.Свердан М.М., Свердан М.Р.Основи наукових досліджень: Навч. посіб. - Чернівці: Рута, 2006. - 352 с.
- 25.Соловійов С. М.Основи наукових досліджень. - К.: ЦУЛ, 2007. – 176 с.
- 26.Фомичев А.Н. Административный менеджмент / А.Н. Фомичев. – М.: Издат. Дом Дашков и К, 2006. – 228 с.
- 27.Шеметов П. В., Чередникова Л. Е., Петухова С. В. Менеджмент: управление организационными системами: учеб. пособ. - 3-е изд., стереотип. - М.: Омега-Л, 2009. - 407 с.